

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ
ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
КРИЗИ, ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

14-15 вересня 2023 року

Одеса – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та перекладу
Кафедра педагогіки та психології

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ КРИЗИ, ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

14-15 вересня 2023 року

Одеса – 2023

Савченко Л. Л.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради*

Отиць Г.О.,

*здобувачка освіти, 4 курс, Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради*

Савченко Д.Р.,

*здобувачка освіти, 2 курс, Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради*

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЯМ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ТРАВМАТИЧНІ ПОДІЇ

Переживання травматичних подій та втрат під час війни чи іншого тривалого конфлікту може призвести до серйозних психологічних страждань у дітей та їхніх родин. Потерпілі групи населення зазнають тривалого дистресу та психологічних ускладнень навіть по закінченні будь-якої гострої небезпеки чи кризи. Надання дітям систематичної психосоціальної підтримки на ранньому етапі не може позбавити страждань і психологічного болю, але здатне посприяти загальному оздоровленню та благополуччю дітей.

Стратегія Ради Європи з прав дитини на 2022-2027 роки передбачає способи запобігання та захисту дітей від насильства, серед яких – підвищення обізнаності про важливість психологічної підтримки дітей у державних системах охорони здоров'я та освіти та спрощення доступу дітей до таких послуг. У цьому ж документі передбачено спеціальну главу про права дітей у кризових і надзвичайних ситуаціях, де рекомендовані заходи щодо захисту дітей під час

кризи охорони здоров'я, зокрема через підтримку психологічної стійкості дітей, забезпечення їхнього права на освіту та соціальне включення, а також шляхом сприяння цифровому громадянству для дітей, які мають зміцнити їхню здатність реагувати на кризу. Окрім того йдеться про розвиток потенціалу та інструментів для підтримки держав-членів у захисті дітей під час збройних конфліктів і в реінтеграції та реабілітації дітей, які повертаються із зон конфлікту [2, с.7].

Війна зумовлює численні травматичні події, які впливають на весь спектр контекстуальних, міжособистісних та внутрішньоособистісних сфер дитини [3]. Багато дітей, які зазнали війни чи конфлікту, стикалися з багатьма стресовими ситуаціями та втратами, жили в постійному страху за особисту безпеку та безпеку своєї сім'ї, боючись зазнати насильства, страждання через розлуку з членами родини чи навіть смерть близької людини. Можливо, їм доводилося швидко тікати від воєнних дій, залишаючи свій дім, школу, друзів і родичів. Цей досвід наражає їх на багато притаманних дитинству випробувань одночасно. Нерідко вплив війни на дітей стає ще обтяжливішим через те, що його зазнають і їхні батьки та інші дорослі, котрі мали б бути для них запорукою безпеки. Психологічне благополуччя батьків і опікунів впливає на розвиток і благополуччя дітей ще з утроби матері. Дітям потрібен дорослий опікун, який би чуйно реагував на них і допомагав регулювати свої емоції, щоб світ здавався їм не таким страшним місцем [2]. Війна часто перешкоджає батькам і опікунам задовольняти емоційні потреби своїх дітей таким чином, як вони це б робили в звичайних умовах, і це ще більше змушує дітей почуватися в небезпеці.

Коли небезпека загрожує життю або становить загрозу серйозних травм, це стає потенційно травматичною подією для дітей. Аналізуючи реакції дітей різного віку на травматичні події, слід розуміти, що це нормальні реакції на ненормальні події.

1. Реакції дитини від народження до 3 років на травматичні події: пагано спить, не хоче спати одна, прокидається із криком; боїться, що з батьками щось трапиться, не виносить розлуки; відчуває проблеми з харчуванням; не говорить так добре, як раніше, втрачає навички; коїть щось небезпечно для себе; лякається

чогось, чого не лякалась раніше; здається «гіперактивною»; грає інтенсивно, говорить про жахливі речі, що бачила; стала вимогливою, командує, упирається; стала дратівливою, гнівається, багато кричить; б'є близьких дорослих; стверджує, що у всьому винні батьки, говорить про ненависть та нелюбов до них; поводить так, ніби не відчуває ніяких почуттів; багато плаче; сумує за людьми, яких більше не бачить після події, та за речами, які загубилися під час подій.

2. Реакції дитини 4-6 років на травматичні події: надмірне чіпляння за батьків чи інших дорослих; поведінка, «як у маленьких» (наприклад, смоктання великого пальця); мовчанка; відсутність активності чи гіперактивність; відмова від ігор або повторення лише однієї гри; страх і переживання про те, що щось погане трапиться знову; порушення сну, часті кошмари; зміна режиму харчування; збентеження; втрата здатності належно зосереджуватися, виконання ролей дорослих; дратівливість.

3. Реакції дитини 7-12 років на травматичні події: зміна рівня фізичної активності; збентеженість у почуттях та поведінці; відстороненість, уникання соціальних контактів; постійне повторення розмов про подію; неготовність чи небажання відвідувати школу; відчуття та демонстрація страху; негативний вплив на пам'ять, концентрацію та увагу; розлади сну та апетиту; агресія, дратівливість та невгамовність; проблеми соматичного характеру (фізичні симптоми, пов'язані з емоційним стресом), занепокоєння долею інших постраждалих; самозвинувачення та відчуття провини.

4. Реакції підлітків на травматичні події: відчуження, сором, почуття провини; усвідомлення власних страхів, почуття уразливості, страх набутти образу ненормального; провокаційна поведінка, вживання психоактивних речовин, нерозбірливі сексуальні зв'язки; страх повторення того, що сталося, реакції на все, що нагадує про подію; різкі зміни в міжособистісних стосунках, відчуження, віддалення; радикальні зміни в ставленні до життя; прагнення передчасно почати доросле життя; хвилювання про інших постраждалих; глибоке відчуття горя; відчуття сорому чи провини за те, що не вдалося чи не було можливості допомогти постраждалим; замикання в собі чи жалість до себе.

Психологічне консультування та психотерапія є невід'ємною частиною процесу реабілітації дітей та підлітків, оскільки сприяє вирішенню внутрішньоособистісних проблем, що ускладнюють психологічну адаптацію дітей, які пережили травматичні події. В консультативній роботі з дітьми та підлітками варто дотримуватись наступної послідовності кроків: відновлення у дитини/підлітка позитивного ставлення до себе, довіри до світу; аналіз проблем, що виникають після пережитої травми; постановка позитивної мети у вигляді опису бажаного вирішення проблеми і необхідної для цього поведінки; опис конкретних досягнень на день, тиждень, місяць; визначення можливих ресурсів і союзників – тих, хто може допомогти в досягненні бажаного результату; корекція агресивної поведінки; опрацювання рецидивів старої поведінки, що перешкоджає досягненню поставленої мети [2, с.9].

Під час роботи з дітьми, які зазнали травматичної події, фахівець несе особисту відповідальність за захист їхніх прав та інтересів. Він повинен надавати допомогу без проявів дискримінації, розуміти культурні, гендерні та лінгвістичні особливості дитини, запобігати стигматизації, передбачати ситуації, що загрожують життю та безпеці дитини, уникати дій, які можуть спричинити травмуючі впливи на дитину чи завдати шкоди її благополуччю, діяти в найкращих інтересах дитини, а в разі потреби – надавати допомогу в реінтеграції та поновленні прав дитини тощо.

Список використаної літератури

1. Музиченко І. В. Шляхи подолання дитячої психотравми в діяльності працівників психологічної служби: [метод. рек.] / Музиченко І.В., Ткачук І.І. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 88 с.
2. Психологічна підтримка та допомога дітям, які пережили травматичні події. Навчально-методичний посібник / Автори-упоряд.: Н. Вааранен-Валконен, Н. Заварова, за заг. ред. О. Калашник. – Київ: 2022
3. Слоун М., Розінер І. Чи пом'якшує самокомплексність вплив політичного насильства серед підлітків. 2013.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	223
<i>Осьодло В.І., Рибчук О. Г.</i>	
РОЛЬ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СУЧАСНОМУ ЛІДЕРСТВІ.....	229
<i>Павлова О.В.</i>	
ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	232
<i>Плохін В. В.</i>	
ЧАСОВИЙ ВИМІР ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ПРИ ОБТЯЖЕННІ НЕГАТИВНИМИ ПСИХІЧНИМИ СТАНАМИ	235
<i>Похілько Д.С.</i>	
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ В КРИЗОВИХ ЖИТТЄВИХ УМОВАХ: РОЛЬ ДОРОСЛОГО	240
<i>Поплавська Є.В.</i>	
МЕНТАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТЕЙ.....	243
<i>Пастернацький А.В.</i>	
ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ЯКОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ	247
<i>Панченко О.А., Кабанцева А.В.</i>	
ОСОБИСТІСТЬ У ТУРБУЛЕНТНОМУ ЧАСІ.....	251
<i>Райчева Л.І.,</i>	
ПСИХОЛОГІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ.....	255
<i>Савченко Л.Л., Отич Г.О., Савченко Д.Р.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЯМ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ТРАВМАТИЧНІ ПОДІЇ.....	259
<i>Самара О.Є., Тацматов В.А.</i>	
МОТИВАЦІЙНИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ БАР'ЄР У СВІДКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.	263
<i>Семенов І.С.</i>	
ЖИТТЄВИЙ ПРОСТІР ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	266
<i>Sembrak A.</i>	
PARENTING STYLE AND ITS INFLUENCE ON CHILDREN'S SPORTS ACHIEVEMENTS.....	270
<i>Сервачак О.В., Мамедова А.Ф.</i>	
СОЦІАЛЬНА РЕКЛАМА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	273
<i>Синякова В.Б.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНО-РЕСУРСНОЇ СКЛАДОВОЇ ЗАМІСНИХ ФОРМ БАТЬКІВСТВА В ШВЕЙЦАРІЇ	277
<i>Сорока О.М.</i>	
РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНОГО ОБГРУНТУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ	